

ái tin vua Lê Tương Dực bị tướng Trịnh Duy Sản giết chết đã được loan truyền đi nhanh chóng khắp các phường phố kinh kì. Bởi vì đó nào phải là việc bí mật gì trong cung cấm. Nó đã xảy ra một cách công khai, đang lúc ban ngày ban mặt, ngay giữa đường phố, trước con mắt có thể nói là hỏ hê của thiên hạ.

Hơn thế nữa, đối với người thạo tin tức - mà ở cái đất kinh kì này thời nào chả có loại người như vậy - thì điều này hầu như người ta đã chờ đợi từ mấy hôm nay như là một chuyện thể tất sẽ xảy ra, chỉ ngày một ngày hai.

Trịnh Duy Sản là ai? Có thể nói đây là một tướng mạnh, một cánh tay đắc lực của nhà vua trong việc đàn áp các cuộc “nổi loạn” đang dấy lên liên tiếp khắp nơi từ Nghệ An, Thanh Hóa đến Kinh Bắc, Hải Dương, đặc biệt là vụ “phản nghịch” của Trần Tuấn ở Sơn Tây hồi tháng 11 năm Tân Mùi, Hồng Thuận thứ 3 (1511). Hồi ấy thế

“giặc” rất mạnh. Chúng đã tiến sát kinh thành. Nhiều cánh quân lớn do nhà vua phái đi ứng chiến liên tiếp bị đánh bại. Dân chúng hoảng loạn. Nhà vua đã phải chuẩn bị thuyền bè để chạy vào Thanh Hóa. Ấy thế mà Trịnh Duy Sản, lúc ấy chỉ còn lại trong tay vền vẹn hơn ba chục thủ hạ, đã xé áo làm hiệu, thể đánh đến cùng, đang khi xuất kì bất ý, xông thẳng vào trại địch, đâm chết tướng giặc Trần Tuân, làm cho quân địch như rấn mất đầu, bị quan quân triều đình quay lại dồn đuổi tan tác. Nhờ có chiến công xuất sắc này, ông ta được nhà vua phong đến tước Nguyên quận công, thế lực không phải là nhỏ.

Nhưng mặt khác, cũng chính trong những cuộc đánh dẹp vất vả liên miên này, ông ta đã thấy rõ nguy cơ sụp đổ ngai vàng treo ngay trước mắt, nếu nhà vua không mau mau tỉnh ngộ, bỏ bớt thói xa xỉ ăn chơi, đặc biệt là trong việc xây dựng đại điện và đài cử trùng hết sức tốn kém, giữa lúc muôn dân đang rên xiết trong cảnh đói nghèo cùng cực. Oán hận đã chất cao như núi. Mà một khi ngai vàng sụp đổ thì bao nhiêu công lao đánh dẹp sẽ trở thành công cốc, hơn thế nữa sẽ trở thành lưỡi dao kẻ cổ ngay chính ông ta.

Vì vậy ông ta đã hết sức can ngăn nhà vua. Tiếc thay bao nhiêu lời nói thống thiết đều bị Lê Tương Dực bỏ ngoài tai, không những thế còn đem lòng oán giận, tìm cách làm nhục ông ta. Có lần nhà vua đã sai

lính nọc ông ta ra mà đánh trượng như đối với một kẻ tội phạm tầm thường. Tránh sao Trịnh Duy Sản khởi ngấm nuôi ý khác.

Thế rồi gần đây người ta bỗng thấy ông tướng này lui tới dinh thái sư Lê Quảng Độ. Cả đất kinh đô này còn ai lạ gì tâm địa phản trắc như trở bàn tay của vị quan đầu triều này nữa. Trước đây, tuân theo di chiếu của vua Túc Tông⁽¹⁾ ông ta đã tôn phò Lê Uy Mục và được ông vua này khá tin dùng. Nhưng đến khi kinh thành bị quân của Giản Tu Công Lê Oanh (sau này trở thành vua Lê Tương Dực) vây khốn thì ông ta đã không ngần ngại quay mũi giáo làm nội ứng cho quân bên ngoài để hại Lê Uy Mục. Tất nhiên là ông ta được chủ mới hết sức trọng đãi. Từ chức Trung quân đô đốc phủ tả đô đốc, tước Bình Sơn hầu, ông ta đã được gia phong tước Thiệu Quốc công, rồi chẳng bao lâu lại nhảy lên đến chức Bình chương quân quốc trọng sự thái tử thái sư, một chức vụ tối cao nắm giữ tất cả quyền chính trong nước mà từ thời Lê Thánh Tông đã bãi bỏ.

Mặc dầu được hưởng nhiều ân sủng đặc biệt như vậy, ông thái sư Lê Quảng Độ vẫn còn đủ sáng suốt, tỉnh táo để nhận ra rằng vua Lê Tương Dực, từ khi tạm được yên vị, đã ngày càng lao sâu vào vết bánh xe đổ của Lê Uy Mục và vì thế sớm muộn rồi cũng sẽ chịu chung vận mệnh với ông vua xấu số này. Vả lại gần đây ông lại

(1) Nối ngôi Lê Hiến Tông, làm vua từ tháng 6 năm Giáp Tý (1504) đến tháng 12 năm ấy thì mất, truyền ngôi cho anh là Lê Uy Mục.

thường nghe bọn tướng số lưu truyền một nhận xét rất đáng chú ý. Họ nói: Nhà vua có khuôn mặt đẹp ra dáng một gã phong lưu công tử hơn là một vị đế vương. Lại phải cái dáng đi hơi lệch, khó mà ở ngôi được lâu! Vậy thì còn phải cân nhắc gì nữa. Nếu không sớm tìm kế thay thầy đổi chủ một lần nữa thì rồi đây số phận của mình sẽ ra sao? Dưới con mắt tinh đời của ông, Trịnh Duy Sản quả là một cánh tay vàng trong âm mưu phé lập đã định sẵn.

Thời cơ đã đến, thuận tiện đến mức không thể còn mong ước gì hơn được nữa. Cứ như có bàn tay Trời sắp đặt cho vậy! Hầu hết những đoàn quân tinh nhuệ lúc này đã được dẫn cả sang bên kia sông Cái để chặn đường quân “giặc” Trần Cao đang từ Hải Dương tiến thẳng vào kinh thành, thế mạnh như nước vỡ bờ. Nguyễn Hoàng Dụ, vị tướng đáng gờm nhất của ông và của Trịnh Duy Sản cũng đã dời cả hành dinh sang bên Bồ Đề. Kinh thành hầu như bỏ ngõ. Thế là hai người quyết định khởi sự.

Thuyền bè, khí giới được gấp rút sửa soạn. Trên dưới ba nghìn quân còn lại của các vệ Kim Ngô và Hộ Vệ được điều về đóng chặt cả vùng bến Thái Cực⁽¹⁾, nói phao lên là để sẵn sàng ứng viện cho đại quân đánh Trần Cao. Nhưng vào khoảng canh hai đêm mồng 6 tháng 4 bất thành linh cánh quân ấy đột nhập vào thành qua cửa Bắc Thần.

(1) Khoảng phố Hàng Đào bây giờ. Hối ấy ở đây có hồ thông ra sông Hồng.

Nhà vua vẫn chẳng hay biết gì cả, còn đương túy lúy với bữa tiệc rượu kéo dài suốt từ chiều đến giờ, giữa đám cung tần mỹ nữ. Bỗng gã thừa chỉ Nguyễn Vũ hốt hơ hốt hải từ đầu chạy xộc tới, mặt tái mét tưởng chừng như cắt không còn giọt máu:

- Tàu bệ hạ, dễ chừng có biến. Một cánh quân lạ đã lọt vào thành.

- Quân nào?

- ...

Lâu nay hầu như suốt ngày đêm gã thừa chỉ này vẫn ăn dầm nằm dề trong nội điện để uống rượu và đánh bạc. Y vốn là một tên văn dốt vũ dốt vô tích sự không hơn không kém. Nhưng sẵn đầu óc phiêu lưu, thừa dịp Giản Tu Công Lê Oanh ở Thanh Hóa đang chiêu binh mãi mã để làm thanh thế áp đảo vua Lê Uy Mục thì y tìm đến ứng nghĩa ngay. Vì vậy mà khi vị hoàng thân này trở thành vua Lê Tương Dực thì y nghiễm nhiên được đứng vào hàng công thần số một. Con đường danh vọng bản thủ đã mở rộng trước mắt y. Khoa thi Hội Giáp Tuất (1514), mặc dầu đã bị loại vì văn thể lủng củng, y vẫn được nhà vua ban đặc ân cho thi lại để lấy đỗ đệ nhị giáp tiến sĩ xuất thân. Rồi chỉ vài năm sau y nhảy lên chức Hình bộ thượng thư kiêm Bảo thiên điện Đông các đại học sĩ, Hàn lâm viện thừa chỉ nhập thị kinh diên, được phép ra vào tự do nơi nội điện. Mọi người đều khinh ghét y, y cũng biết rõ điều đó. Cho nên số phận của y